

AHMET TAŞĞIN. *TÜRKMEN ALEVİLER*, ÇİZGİ KİTABEVİ YAYINLARI, KONYA, 2013

ERDİ DEMİR RÖR *

Sorumlu Yazar/Correspondence

Öz

Bu çalışma, Ahmet Taşğın'ın doktora tezi olan Diyarbakır'da Türkmen Aleviler'in yayınlanan eserini konu edinmektedir. Çalışma, Diyarbakır merkez, Bismil ve Çınar ilçelerinde bulunan Alevi köyleri üzerine yapılmıştır. Uzun zamandan beri Türkmen Alevilerin varlığını sürdürdüğü Diyarbakır ve çevresinde sayıları yok denecek kadar azalmıştır. Diyarbakır Türkmen Alevilerinin akrabaları Musul ve çevresindeki köylerde yerleşiktir. Musul ve çevresindeki akrabalarıyla da irtibatları kesilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahmet Taşğın, Türkmen Aleviler, Diyarbakır

Abstract

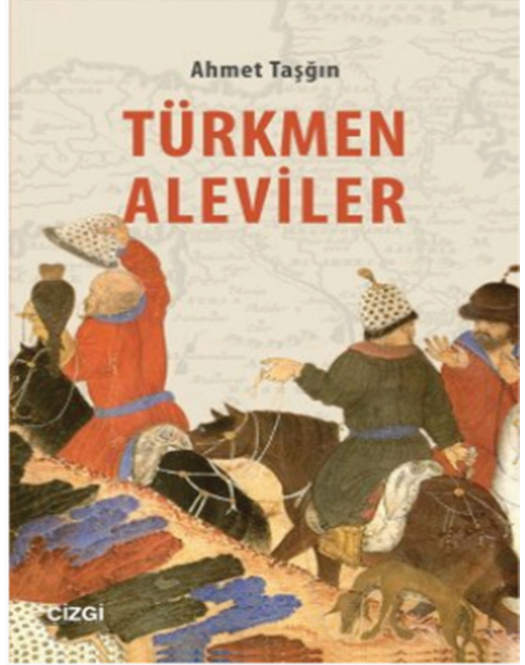
This study is about Ahmet Taşğın's doctoral thesis, published in *Turkmen Alevi* in Diyarbakır. The study was conducted on Alevi villages located in Diyarbakır center, Bismil and Çınar districts. Their numbers in Diyarbakır and its surroundings, where Turkmen Alevi have existed for a long time, have decreased almost to zero. Relatives of Diyarbakır Turkmen Alevi are settled in Mosul and surrounding villages. Their contact with their relatives in Mosul and its surroundings has also been cut off.

Key words: Ahmet Taşğın, Turkmen Alevi, Diyarbakır

Giriş

Bu çalışmanın konusu Diyarbakır çevresinde yaşayan Türkmenlerin dini hayatları ile ilgilidir. Anadolu coğrafyasının çeşitli yerlerinde yaşayan Türkmenlerin uzun yıllar yaşamış olduğu, tarihsel ve kültürel zenginlikleri ile ön plana çıkan Diyarbakır şehri, araştırmannın çalışma evrenini oluşturmuştur. Geçmişte bazı Türk toplum-

* Dr. Akdeniz Üniversitesi, edemir.akdeniz@gmail.com, ORCID ID: 0000-0003-3227-5984.

larına başkentlik yapmış olan Diyarbakır, farklı etnisite ve inanca mensup toplumları içinde barındıran bir toplumsal yapıya sahiptir. Çalışmanın iki yönü bulunmaktadır; birincisi Alevilik ikincisi Türkmenliktir. Araştırmada Diyarbakır çevresinde yaşayan Türkmenlerle derinlemesine görüşme, gözlem ve anket veri toplama teknikleri kullanılarak bir alan araştırması uygulanmıştır. Diyarbakır'ın merkeze bağlı iki köyü, Bismil İlçesi'nin bir mahalle ve iki köyü ile Çınar İlçesi'nde bir köyde dâhil olmak üzere toplamda 311 katılımcı bireye anket uygulanmıştır. Anketlerde inanış, kurumsal işleyiş, ibadet ve sosyal ilişkiler başlıkları altında katılımcı bireylerin Alevilik inancına ilişkin tutumları, bu inancı öğrenme konusundaki bilgi kaynaklarının neler olduğu, Dedelik kurumu, Aleviliğin örf ve adetleri gibi sorular sorulmuştur. Anket verileri SPSS istatistik programıyla analiz edilerek sonuçları sosyolojik olarak yorumlanmıştır. Bulgu olarak Alevi Türkmenlerin modernleşmeye uyum sağlayamadığı, ibadet, inanış ve kurumsal işleyişlerinin zayıfladığı anlaşılmıştır. Dedelik kurumunun, Alevilik inancına dair pratiklerin bilgi teknolojilerinin gelişmesi, kentleşme ve yabancılaşma gibi faktörlerle işlevinin zayıfladığı anlaşılmıştır.

Çalışmada Türkmen Alevilerinin ibadet, inanç ve eğilimleri din sosyolojisi bağlamında incelenerek Türk din tarihine düşünsel ve teorik katkı sağlamaktadır. Diyarbakır ve çevresinde yaşayan Türkmen Alevilerinin ibadetleri, yaşam felsefeleri, dinsel norm ve değerler sistemi üzerine yapılan saha çalışması, belirli bir toplumsal grubun yaşam örüntülerini, inancı ve kültürünü incelediğinden etnografik bir araştırma desenine sahiptir. Literatür incelendiğinde Türk din tarihine yönelik alan araştırmaları nicel anlamda azdır. Bu çalışma Türkmen Alevilerinin inanç pratiklerine ilişkin bütüncül bir bakış açısı ortaya koyması bakımından literatüre katkı sağlamaktadır.

Prof. Dr. Ahmet TAŞĞIN, Lisans ve Yüksek Lisans eğitimini Selçuk Üniversitesi'nde tamamlamıştır. 2003 yılında doktorasını Ankara Üniversitesinde tamamlayan yazar Dicle Üniversitesi, Ardahan Üniversitesi ve Necmettin Erbakan Üniversitesinde öğretim üyesi olarak çalışmıştır. Halen Hacı Bektaş Veli Üniversitesi'nde akademik hayatını sürdüren Taşğın'ın Alevilik, Bektaşilik, Yezidilik üzerine makaleleri ve kitapları bulunmaktadır. Uygulamalı Din Sosyolojisi alanında gerçekleştirilen çalışmada yazar, Diyarbakır çevresinde yaşayan Türkmen Alevilerinin dinsel inançları, ibadetleri ve kültürel pratiklerinin toplumsal yansımalarını sosyolojik açıdan incelemiştir. Öncelikle çalışmanın iki yönü olduğu görülmektedir. Birincisi Alevilik diğer ise Türkmen kavramıdır. Kamuoyunda Diyarbakır terör olayları, insan hakları ihlalleri ve Kürtlerle anıldığı bilinmektedir. Oysa Anadolu'nun köklü tarihsel ve kültürel mirasına sahip Diyarbakır şehrinde siyasi, kültürel, dinsel ve ekonomik hayatta söz sahibi olmuş Türkmen nüfusu mevcuttur.

Dinsel kimlikleriyle ön plana çıkan Türkmen Alevileri zamanla Sünnileşmiş ya da Kürtleşmişlerdir. Sünnilik ve Alevilik arasında kalan Türkmen kimliklerini koruyan bazı köyler ise Ayneto, Ali Bardak, Mitrani, Köseli ve Hüseyinik örnek verilebilir. Kimlik, bireylerin ve toplumların kendilerini sosyal hayatta nasıl var ettikleri, kendilerini ne olarak gördükleri ile ilgilidir (Browne, 2005, 6). Kimlik doğuştan getirilen bir olgu olmamakla birlikte din, dil, etnisite, toplumsal cinsiyet, mezhep ve değerler gibi sosyolojik bileşenleri olan bir kavramdır (Demir, 2022a, 226). Türkmen Alevileri denilince, Alevilik inancı bağlamında Türkmenlerin kültürel ve dinsel karakteristikleri, ibadet çeşitleri ve inanç yapısı akla gelebilmektedir.

Alevilerin dinsel yapılanmaları ocaklar ve bu ocaklara bağlı talipler üzerine şekillenmiştir (Taşğın, 2013, 4). Ocak kavramının belirli bir ailenin soyundan gelme,

o soya ait dinsel liderlik anlamında kullanıldığı görülmektedir. Yazar, talip olabilmek için bir pire bağlanmanın şart olduğunu, ikrar vermeyen yani Aleviliğin usul ve esaslarını öğrenmeyen kişinin alevi olmayacağını belirtmiştir. Yapılan gözlem, görüşme ve anketler sonucunda Dede ve talip ilişkisinin zayıflamış olduğu, ocakların kurumsal işleyişleri ve Dedelere bağlılıklarının zayıfladığı belirtilmiştir. Bazı sosyal sebepler nedeniyle İrşad, kuşak örtünme ve pirin huzurunda ikrar alma gibi Aleviliğin örfleri zayıflamıştır. Daha önce Kızılbaş, Bektaşî gibi kavramlarla anılan Alevilik dinsel ve sosyal yapısı kavramı son yüzyılda “Alevilik” kimliği olarak sunulmaya başlamıştır. Alevilik dinsel ve toplumsal yapısı üç başlık altında incelenebilir. İlk olarak Yol Evladı olarak bilinen ve Hz. Hünkâr’ın evlenmediği anlayışını benimseyen gruptur. İkinci grup ise Bel Evladı olarak tabir edilen, Hz. Hünkâr’ın evli olduğunu ve kendilerinin de bu soydan geldiğine inanmaktadırlar (Bekki, 2011, 118). Üçüncüsü ise Dede ocaklarıdır. Hacı Bektaş Veli ya da Horasan Erenleri olarak bilinen heteredoks Türkmen dervişleri tarafından Anadolu sahasının çeşitli yerlerinde ocaklar kurulmuştur. Ocaklar, Anadolu Aleviliğinin dinsel ve sosyolojik yapılanmasını yansıtmaktadır (Günşen, 2009, 102). Nitekim ocaklar, Seyyid yahut Dede unvanına sahip, Hz. Muhammed’in soyundan geldiğine inanılan dinsel liderler tarafından yönetilmektedir.

Yazarın değindiği diğer anahtar kavram ise Türkmen’dir. Taşğın, Türkmen kavramının “güçlü” ve “heybetli” gibi anlamlarını içerdiğini, bu kavramın Türklerin Müslüman olanları ile Müslüman olmayanlarını ayırt etmek için türetilmiş bir kavram olduğunu belirtmiştir. Tarihsel süreç içerisinde yaşam pratikleri açısından bakıldığında Selçuklular ve Osmanlılar dönemlerinde konargöçer Türkler “Türkmen” ya da Yörük olarak adlandırılmıştır. Oğuzların Müslüman olan topluluklarını tanımlamak için Türkmen kavramının kullanıldığı düşünülmektedir. Anadolu’nun çeşitli yerlerinde ve Balkanlar’da konargöçer bir yaşam tarzına sahip Türkler Yörük olarak ifade edilmektedir (Ak, 2018, 2; Demir, 2022b, 344). Genel itibarıyla Batı Anadolu ile Trakya çevresinde yaşayan göçebe Müslüman Türkler Yörük olarak anılırken Kızılırmak yayının Doğusunda yaşayan Müslüman Türk unsurlar Türkmen olarak ifade edilmişlerdir (Gelekçi, 2004, 13).

Araştırmanın konusu Diyarbakır çevresinde yaşayan Türkmen Alevilerinin dinsel pratikleri ile ilgilidir. Araştırmada Genel Sosyolojinin imkân ve sınırlılıklarından yararlanılarak Diyarbakır’ın merkeze bağlı Nahırkıracı ve Büyükkadı köyü, Bismil İlçesi’nde üç köy artı bir mahalle ile Çınar ilçesinin Şükürlü Köyü’nde toplamda 311 bireye anket uygulaması yapılmıştır. Ayrıca araştırmada anket tekniği dışında katılımlı gözlem ve derinlemesine görüşme tekniklerinden faydalanılmıştır. Dolayısıyla çalışmanın veri toplama tekniği, gözlem, görüşme ve anket teknikleridir. Aleviler çalışmanın genel evrenini oluşturmakta, araştırma evreni ise Diyarbakır ve çevresindeki Alevilerle sınırlandırılmaktadır. Anket tekniğiyle toplanan verilerin analizinde SPSS istatistik programı kullanılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin olgusal kimliklerini inceleyen yazar, 157’si erkek ve 154’ü kadın olmak üzere 311 katılımcıya anket uygulamıştır. Örneklem grubunda yer alan 54 kişi 15-19 yaş aralığında yer alırken, 69 kişi 20-29 yaş aralığında, 54 kişi 30-39 yaş aralığında, 31 kişi 40-49 yaş aralığında, 45 katılımcı 50-59 yaş aralığındayken 58 katılımcı da 60 ve üzeri yaş grubunda yer almaktadır.

Örneklem grubunun eğitim durumlarına bakıldığında 46 birey okur-yazar değildir. 40 katılımcı birey okur-yazar, 93 katılımcı birey ilköğretim mezunu, 92 katılımcı lise ve dengi mezunu, 40 katılımcı ise Yüksekokul mezunudur. Katılımcıların 232’sinin medeni durumu evliyken 67 katılımcı bekâr, 12 katılımcının medeni hali ise

duldur. Katılımcılar meslek grubuna göre incelendiğinde 20' katılımcı İşçi, 55 katılımcı Çiftçi, 40 katılımcı Memur, 29 katılımcı Serbest Meslek sahibidir. 75 katılımcı Ev Kadını, 30 katılımcı İşsiz, 62 katılımcı ise öğrencidir. Örneklem grubuna Dedelelerinin olup olmadığı sorulduğunda 282 katılımcı Dedesinin var olduğunu belirtmiş, 29 katılımcı Dedesinin bulunmadığını aktarmıştır. Katılımcı bireyleri ikamet yerleşkeleri incelendiğinde; 59 katılımcı Bismil'in Türkmenhacı Mahallesinde, 57 katılımcı Bismil'in Seyyithasan Köyü'nde, 26 katılımcı Bismil'de ikamet etmektedir. 31 katılımcı Şükürlü Köyü'nde, 138 katılımcı birey ise Diyarbakır İl'inde ikamet etmektedir.

Örneklem grubunun ocağa bağlılıklarına bakıldığında 132 katılımcı Beyazıt Bostan, 71 katılımcı Ağu İçen, 44 katılımcı Sarı Saltık, 22 katılımcı Battal Gazi Ocağına bağlıdır. 19 katılımcı Dede Garkın Ocağına, 13 katılımcı Zeynelabidin Ocağına ve 10 katılımcı Güzel Şah Ocağına bağlıdır. Katılımcıların Alevilik Tanıma başlığı değerlendirildiğinde 112 katılımcı Aleviliği Yaşam biçimi olarak görürken, 109 katılımcı birey Aleviliğin bir mezhep olduğunu söylemiş, 90 katılımcı Aleviliği kültür olarak görmüştür. Aleviliği mezhep olarak kabul edenlerin %69,9'u 50-59 yaş aralığında yer alırken Aleviliği kültür olarak görenlerin % 48,4'ü 40-49 yaş aralığında yer almıştır. Aleviliği yaşam biçimi olarak görenlerin %79,6'sının 15-19 yaş aralığında olduğu görülmüştür. Aleviliği mezhep olarak görenlerin %80,4'ü Okur-yazar değildir. Aleviliği kültür olarak görenlerin %41,9'u İlköğretim mezunuyken Aleviliği yaşam biçimi olarak görenlerin %62,5'i Yükseköğretim mezundur. Alevilikle ilgili bilgi kaynağınız neresidir sorusuna 165 katılımcı ailemden, 79 katılımcı okuyup araştırarak öğrendiğini, 67 katılımcı ise Dedeler yoluyla Alevilikle ilgili bilgilere vakıf olduğunu bildirmiştir. Alevilikle ilgili bilgileri okuyup araştırarak öğrendim diyenlerin % 69,3 'ü 15-29 yaş aralığında yer almaktadır. Alevilikle ilgili bilgileri Ailemden öğrendim diyenlerin %77, 8'i 30-39 yaş aralığında yer almıştır. Alevilikle ilgili bilgileri Dedeleden öğrendim diyenlerin %40'ı 60 yaş ve üzeri olmuştur.

Türkmenhacı Mahallesi'nde yaşayan katılımcıların %42,4'ü Alevilikle ilgili bilgileri ailesinden edindiğini belirtmiş, Seyit Hasan Köyü'nde ikamet eden katılımcıların %54,41'i Alevilikle ilgili bilgileri ailesinden öğrendiğini aktarmıştır. Bismil'de yaşayanların %46,2'si okuyup araştırarak Alevilikle ilgili bilgi edindiğini belirtmiştir. Şükürlü Köyü'nde ikamet eden katılımcıların %58',1'i Alevilikle ilgili bilgi kaynağının ailesi olduğunu, Diyarbakır'da yaşayan katılımcıların %65,9'unun aile yoluyla Alevilik bilgilerini edindiğini belirtmişlerdir. İnanç yönünden değerlendirildiğinde cinsiyet farklılıklarının inançlara yönelik eğilimlerde bir farklılık oluşturmadığı görülmüş, Dedelik kurumunun inanç bakımından belirleyici rol oynadığı görülmüştür. Nitekim araştırmada Dedesi olmayan katılımcıların inançlara bağlılığının düşük olduğu anlaşılmıştır. Meslek bakımından sosyal ve ekonomik düzeyin güçlenmesi, sosyal hareketlilik ve statü değişimi inançlar üzerinde belirleyici olmuştur. Yaş faktörünün inanç bağlılığını etkilediği görülmüştür. Yaşları düşük olan katılımcı bireylerin inanca bağlılıklarının düşük olduğu tespit edilmiştir. Eğitim düzeyleri faktörü de Alevilik inancına yönelik tutumları etkileyebilmektedir. Eğitim düzeyi yüksek olan katılımcıların Alevilik inancına dair tutumları ve eğilimleri düşükken eğitim düzeyleri düşük olan katılımcıların inanca yönelik bağlılıkları daha güçlüdür. Alevilik inancına bağlılığın sosyal kontrol mekanizmaları ve değerler sisteminin baskın olduğu kırsal alanlarda daha güçlü olduğu söylenebilir. Medeni durum açısından incelendiğinde medeni durumu evli olan katılımcıların Alevilik inancına dair tutumları ve bağlılıklarının bekâr katılımcılara nispeten daha olumlu olduğu görülmüştür.

İbadetler bağlamında incelendiğinde cinsiyet bakımından ibadetlerde farklı-

lıklar göze çarpmıştır. Yazar, erkeklerin ibadetlerde ön planda ve sorumluluk sahibi olduğunu belirtmiş ayrıca kadınların ibadete katılmasını sosyalleşme olarak değerlendirmiştir. Dedelik kurumu cem törenlerinde anahtar bir rol üstlenmektedir. Dinsel ibadetlerde Dedelerin olmaması Alevilik örf, adet ve erkânlarının yerine getirilememesi sonucunu doğurmaktadır. Ayrıca meslek gruplarının ekonomik gelişmişlik ve statü değişimi gibi değişkenleri ibadete yönelik tutumlarda değişikliğe sebep olmuştur. Sosyal ve ekonomik düzeyin güçlenmesi grup kimliğinden ziyade bireysel kimliğin ön plana çıkmasına sebep olmuştur. Yaşlara göre ibadet tutumları incelendiğinde geleneğin içinde yetişmemiş, genç kuşaklarda Aleviliğe yönelik ibadetlerin yerine getirilmediği görülmüştür. Yazar, Aleviliğin evli çiftler üzerinde daha etkili olduğunu, nitekim cem törenlerine kadınların ve erkeklerin birlikte katılmalarından dolayı Aleviliğin sosyolojik yapısında evliliğin makbul karşılandığını belirtmektedir. İbadet bakımından Alevilik dinsel ve sosyal yapısında Dedelere bağlı olabilmek esastır. Dedelerle bireyler arasında sosyal bağın kopması demek taliplerin Dedeler öncülüğünde icra edilen cem törenlerine katılmaması anlamına gelmektedir. Dolayısıyla Dedelik kurumunun Alevilik dinsel ve sosyal yapısında önemli bir işlevi bulunmaktadır.

Kurumlar açısından incelendiğinde; Aleviliğin evli katılımcılar arasında daha fazla etkili olduğu, Dedelik makamının tek başına kurumsallaştığı, bilgi teknolojileri, ekonomik ve sosyal değişimin genç kuşakların Alevilik ibadetleri ve Dedeye bağlılıkları üzerinde etkili olduğu anlaşılmaktadır. Sosyal ilişkiler bağlamında katılımcıların verileri değerlendirildiğinde katılımcı bireylerin cinsiyetlerinin önemli bir farkındalık oluşturmadığı söylenebilir. Alevilik sosyal ve dinsel yapısında kadın ve erkek ayrımcılığı yapılmamakla beraber dinsel ibadetlerde erkek cinsiyetinin daha ön planda görülmektedir. Dedelerin ise sadece dinsel törenlerde değil sosyal ilişkilerde belirleyici olduğu, Sünni dinsel gruplarla kurulan diyaloglarda Dedelerin önemli işlevleri bulunmaktadır. Katılımcı bireylerin meslekleri diğer dinsel ve sosyal gruplarla ilişki kurulmasında belirleyici olmuştur. Genç kuşak katılımcıların Aleviliğin geleneksel referanslarına bağlı olmadıkları, Aleviliği sosyal ve kültürel bir kimlik olarak algıladıkları anlaşılmıştır. Ocaklara bağlı olan katılımcıların grup kimliğini yani ocak kimliğini benimsediği anlaşılmakla birlikte Alevi bireylerin evlilik, yeni kurulan sosyal ilişkiler ve sosyal iletişim ağı sayesinde Sünnilere bakış açısı değiştiği tespit edilmiştir. Yerleşim birimi bakımından kırsalda yaşayan katılımcı bireyler Sünni dinsel gruplarla ilişkiler konusunda daha muhafazakâr eğilimlere sahipken kentlere göç etmiş Alevi katılımcıların ise Sünniler hakkındaki düşünce ve bakış açılarının değiştiği anlaşılmıştır. Bu bağlamda göç olgusu önemli bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Göç, bireylerin yeni kimliklere, yeni sosyolojilere açılmasını sağlayan, bireylerin anlam dünyasında ve gündelik yaşam pratiklerinde değişikliklere sebep olan toplumsal bir olgudur (Demir, 2022c, 101; Demir, 2022d, 131). Kırsalda yaşayan katılımcıların tutum puanları olumsuz olarak değerlendirilirken kentlerde yaşayan katılımcıların tutum puanlarını olumlu olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç

Araştırmada; Alevi bireylerin sosyal ilişkileri, ibadet, kurumsal işleyiş ve inançlarına yönelik uygulamalı bir çalışma yürütülmüştür. Alevilik olarak ifade edilen dinsel ve sosyal yapının toplumsal değişmeden etkilendiği anlaşılmıştır. Geleneksel sözlü aktarımlarla icra edilen dinsel törenler ve Aleviliğin örfleri bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimi, ekonomik ve sosyal faktörler etkisiyle zayıflamıştır. Alevilikte dinsel otorite olarak kabul gören Dedelik Kurumu zayıflamış, Dedelik kurumunun yerini Alevi dernekleri, Alevi Vakıfları, Alevi aydın ve gazeteciler almıştır. Yazara göre Alevilik dinsel kurumu, modernliğe uyum sağlayamadığından Aleviliğin kurumsal

işleyişi zayıflamış ve işlevsiz hale gelmiştir. Alevilik modernlik karşısında kendisini ifade edebilecek farklı anlayış, bakış açısı ve referans geliştirememiş kırsalın dar sosyolojik mekânında kısılmıştır.

Literatürde dini hayat konulu çalışmaların oldukça az olduğu bilinmektedir. Bu sebeple Diyarbakır çevresinde yaşayan Türkmen Alevilerin dini hayatlarını konu alan bu çalışma hem teorik hem de alan araştırması olması bakımından literatüre düşünsel ve akademik açıdan katkı sağlamaktadır. Araştırma Aleviliğin sosyolojik yapısına bütüncül bir bakış açısı sunmakta, Aleviliğin dinsel boyutunun yanında Ocak, Dede ve Talip arasındaki sosyal ilişkilere de ışık tutmaktadır. Alevilik üzerine inşa edilen çalışmaların Sünni merkezli bakış açısıyla kurgulandığı bilinmektedir. Yazarın eser boyunca kullandığı söylemin tarafsız ve edilgen olduğu görülmüş, araştırma verileri objektif bir biçimde değerlendirilmiştir. Eserde Diyarbakır İl'inin örneklem olarak seçilmesi tesadüf değildir. Diyarbakır, Türkmenlerin Anadolu'ya göçlerinde ilk yerleşmelerinden birisidir. Diyarbakır, sahip olduğu tarihi ve kültürel dokusu, Türk devleti ve beyliklere başkentlik yapmış olması, sosyolojik yapısı sebebiyle araştırmanın çalışma örnekleme olmuştur.

Kaynaklar/References

- Ak, Mehmet. "Anamas Yaylaları ve Yörükler". *Asya Studies*, 6/6 (2018), 1-6.
- Bekki, Selahaddin. "Bazı Halk Anlatıları ve Dini Metinlere Göre Kahramanın Mucizevi (Babasız) Doğumu". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 58 (2011), 111-130.
- Browne, Ken. *An introduction to sociology (3rd edition)*. Manchester: Polity Press, 2005.
- Demir, Erdi. "Akdenizlilik Kimliği ve Bir Akdeniz Okuması Bağlamında Aganta Burina Burinata'da insan ve mekân". *Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 30 (2022a), 222-238.
- Demir, Erdi. "Yengeçli Kuyu: Bir Yörügün Toros Anıları". *Kültür Araştırmaları Dergisi*, 12 (2022b), 341-346.
- Demir, Erdi. "Orhan Pamuk'un Romanlarında Göç, Kültür ve Kimlik İlişkisi". *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 73 (2022c), 100-113.
- Demir, Erdi. "Göç ve Kültür". *Göç Araştırmaları Dergisi*, 8/1 (2022d), 129-135.
- Gelekçi, Cahit. "Türk kültüründe Oğuz-Türkmen-Yörük kavramları". *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları*, 1 (2004), 9-18.
- Günşen, Ahmet. "Türkiye Türkçesi Ağızlarında Alevi-Bektaşî Söz Varlığı Üzerine". *Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi*, 52, (2009), 101-124
- Taşğın, Ahmet. *Türkmen Aleviler*. Konya: Konya, Çizgi Yayınları, 2013.